

WSPÓŁPRACA WOJEWÓDZTWA SZCZECIŃSKIEGO Z OKRĘGIEM ROSTOCK

Współpraca gospodarcza między Polską i NRD, wymiana handlowa, ożywione i intensyfikujące się kontakty społeczne ludności obu krajów są rezultatem sąsiedztwa obu państw oraz stosunków politycznych ukształtowanych po II wojnie światowej. Sąsiedztwo polsko-niemieckie jest produktem historycznym. W przeszłości było przyczyną wzajemnych konfliktów, wojen i wrogości narodów. Po II wojnie światowej przerodziło się w pokojową współpracę i poprawne pod względem wymogów moralnych i polityczno-prawnych, współżycie społeczne obu narodów, określane także przez publicystykę i propagandę mianem przyjaźni¹. Zmiana stosunków sąsiedzkich, z wrogich na przyjazne, nastąpiła na skutek powstania nowego państwa niemieckiego, NRD, realizującego te same cele polityczne, ideologiczne i społeczne co Polska. Obecnie oba państwa uczestniczą w tych samych organizacjach gospodarczych i militarnych, utrzymują przyjazne stosunki z tymi samymi państwami, uznają podobną filozofię polityczną. Zbliżenie między Polską a NRD ma też aspekt gospodarczy.

Współcześnie nie istnieje już samowystarczalność ekonomiczna krajów. Potrzeba wymiany produktów materialnych, myśli naukowej i kooperacji urosła do rangi podstawowego prawa ekonomiki, które zna i respektują również kraje leżące po obu stronach Odry.

Obie wymienione przesłanki: polityczna i ekonomiczna wyznaczają współczesne dobrosąsiedzkie stosunki między PRL i NRD. Częścią składową stosunków globalnych są związki między poszczególnymi jednostkami administracyjnymi obu krajów. Do wyróżniających się aktywnością zaliczyć trzeba stosunki między województwem szczecińskim i okręgiem rostockim. Ich treścią jest współpraca gospodarcza we wszystkich dziedzinach życia oraz ożywiona turystyka i kontakty społeczne obu okręgów.

Szczecin i Rostock mają wiele cech wspólnych. Oba miasta są największymi portami w swoich krajach, w obu dominującą dziedziną życia jest gospodarka morską; ludność obu miast współkształtuje zbliżone wzory kulturowe. Szczecin i Rostock pełnią w swoich krajach podobne funkcje gospodarczo-społeczne. Między obu miastami i okręgami istnieje niezbyt wielka odległość, co umożliwia dobrą i szybką łączność. Wszystkie wymienione przesłanki były podstawą decyzji o współpracy obu miast i okręgów, podjętej przez centralne władze polityczne obu krajów². Nie były to jednak decyzje formalne. Już wcześniej, w latach sześćdziesiątych, między wieloma instytucjami, zakładami produkcyjnymi, stowarzyszeniami społecznymi i organizacjami obu okręgów, istniały kontakty a nawet bliższa współpraca. Zalecenie rządów obu krajów dotyczące współpracy poszczególnych okręgów było zatem formalno-prawnym usankcjonowaniem zastanego stanu rzeczy.

1. GOSPODARKA MORSKA

Współpracę Szczecina i Rostocku zapoczątkowały przedsiębiorstwa gospodarki morskiej. Do najstarszej formy współpracy zaliczyć trzeba usługi portu szczecińskiego na rzecz gospodarki NRD. W latach 1957 - 1960 około 27% ogólnych obrotów

¹ Istnienie więzów przyjaźni potwierdzają również badania naukowe. I tak 78% badanej młodzieży szczecińskiej stwierdziło, że naród polski i NRD łączą uczucia przyjaźni. (K. Wasia k, „Przegląd Stosunków Międzynarodowych” nr 1/49/1974, s. 83).

² Wszystkie oficjalne porozumienia o współpracy między przedsiębiorstwami szczecińskimi

transzytowych portu szczecińskiego przypadają na towary NRD³. W latach 1961 - 1968 wskaźnik tych obrotów zmalał do około 14%, lecz nie zmalała wielkość obrotów w liczbach bezwzględnych. W latach siedemdziesiątych usługi portu szczecińskiego na rzecz gospodarki NRD, mimo dynamicznego rozwoju portów NRD, utrzymały się na poziomie lat sześćdziesiątych. Szczecin jest bowiem dla dwóch głównych ośrodków przemysłowych NRD: Berlina i okręgu południowego (Lipsk—Drezno i Karl-Marx-Stadt) najwygodniejszym punktem przewozowym. Decyduje o tym najkrótsza odległość i dogodne połączenie wodne.

Oba główne porty Polski i NRD, Szczecin i Rostock, podpisały ze sobą w roku 1966 porozumienie o bezpośredniej współpracy. Od tamtej pory co roku w ramach posiedzeń grupy roboczej Komisji Transportowej odbywają się spotkania przedstawicieli zarządu portu, na których omawiane są rezultaty współpracy i plany na najbliższą przyszłość.

Z efektywnych działań podjętych w ramach współpracy między portami obu krajów wymienić należy: udział rostockich operatorów portowych wózków widłowych w międzyportowym konkursie operatorów, organizowanym od wielu lat w Szczecinie, wymianę doświadczeń w zakresie metod planowania i finansowania inwestycji, wymianę doświadczeń dotyczących wprowadzenia przewozów kontenerowych, mechanizacji przeładunków towarów masowych i drewna oraz elektronicznego przetwarzania danych. Oba porty wymieniają ze sobą także poglądy na tematy związane z praktyką eksploatacyjną, organizacją i funkcjonowaniem portu. Ponadto, odbywają się dwustronne konsultacje i wymiana fachowców, głównie w dziedzinie montażu lub remontu dźwigów.

Porozumienie z roku 1966 zastąpione zostało umową o współpracy politycznej i gospodarczej między portem szczecińskim i rostockim, podpisaną w dniu 26 października 1973 r. W myśl umowy strony zobowiązują się do:

- 1) wymiany metod najskuteczniejszych form planowania i zarządzania przedsiębiorstwem;
- 2) wymiany doświadczeń w zakresie rozwoju socjalistycznego współzawodnictwa pracy oraz w zdobywaniu tytułu brygady pracy socjalistycznej;
- 3) wymiany doświadczeń w dziedzinie pracy ideologicznej i politycznej w organizacjach partyjnych, związkowych, młodzieżowych;
- 4) wymiany doświadczeń w dziedzinie naukowo-technicznej oraz w zakresie rozwoju racjonalizacji i wynalazczości;
- 5) wymiany doświadczeń w zakresie optymalizacji procesów przeładunkowych i składowych, wdrażania nowoczesnych technologii, opartych na podstawach naukowych i ekonomicznie uzasadnionych, jak również w dziedzinie naukowej organizacji pracy.

Strony zobowiązują się ponadto do nawiązania ściślejszych kontaktów osobistych, poprzez organizowanie wspólnych imprez kulturalnych, sportowych oraz wymianę miejsc kolonijnych i wczasowych.

Nim współpraca obu portów nakreślona w umowie zaczęła być w pełni realizowana, pojawiła się koncepcja jeszcze ściślejszego zespolenia obu portów. Dnia 28 listopada 1973 r. podpisana została umowa między rządem PRL i rządem NRD

i rostockimi, o której dalej będzie mowa, są rezultatem stosunków politycznych między Polską i NRD w okresie po 1970 r.

³ K. Piotrowski, *Współpraca gospodarcza przedsiębiorstw gospodarki morskiej województwa szczecińskiego z przedsiębiorstwami morskimi NRD*, „Przegląd Zachodnio-Pomorski” nr 1/1971, ss. 73 - 80.

o powołaniu organizacji gospodarczej do spraw gospodarki portowej pod nazwą „Interport” z siedzibą w Szczecinie.

„Podstawowym celem działalności Organizacji — głosi artykuł 2 umowy⁴ — jest podwyższenie efektywności gospodarki portowej PRL i NRD poprzez udoskonalenie współpracy, w sprawach interesujących obie strony, a w szczególności:

- efektywne wykorzystanie posiadanych zdolności przeładunkowych portów dla przyspieszenia obsługi statków i ładunków oraz dla zwiększenia udziału portów PRL i NRD w obsłudze ładunków handlu zagranicznego obu krajów;
- skoordynowany rozwój portów morskich przy uwzględnianiu specjalizacji przeładunku wybranych towarów;
- współpraca przy racjonalizacji przeładunku, jak również budowie i przebudowie urządzeń przeładunkowych i ich wzajemnym wykorzystaniu;
- kooperacja w zakresie rozwoju i zaopatrzenia technicznego wyposażenia portów morskich;
- współpraca w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego”.

Artykuł 3 stanowi:

„1. Dla osiągnięcia wymienionych celów w art. 2 strony umożliwią Organizacji wykonanie następujących funkcji:

- wspólne planowanie wzajemnych usług przeładunkowych, interesujących obie strony, inwestycji i innych spraw w dziedzinie gospodarki portowej,
- organizowanie wzajemnej operatywnej dyspozycji wolnych zdolności przeładunkowych w celu pokrycia szczytów przeładunkowych uwzględniając w szczególności geograficzne położenie portów morskich obu krajów względem siebie,
- uzgodnienie prac badawczo-rozwojowych w dziedzinie gospodarki portowej jak również wymiana dokumentacji naukowo-technicznej, wniosków racjonalizatorskich i doświadczeń w zakresie technologii przeładunku,
- uzgodnienie wybranych elementów planów pięcioletnich i perspektywicznych rozwoju gospodarki portowej,
- wspólne badanie ekonomiczno-techniczne dotyczące specjalizacji w przeładunkach wybranych ładunków przy uwzględnieniu ekonomicznie najkorzystniejszych lokalizacji dla obu stron jak również potrzeb tranzytu,
- opracowanie wspólnych zasad ustalania taryf,
- uzgodnienie wykorzystania posiadanego potencjału budownictwa portowego obiektów wodnych,
- uzgodnienie parametrów technicznego wyposażania i sprzętu dla przeładunków oraz prowadzenie wspólnych działań w zakresie zaopatrzenia,
- organizacja i prowadzenie dalszej współpracy w dziedzinie kooperacji przez przedsiębiorstwa obu krajów,
- inicjowanie budowy lub przebudowy specjalistycznych nabrzeży jak również współdziałanie w budowie specjalnych urządzeń przeładunkowych, które na podstawie oddzielnych umów będą wzajemnie wykorzystane. Umowami tymi mogą być objęte, po wzajemnym uzgodnieniu, osoby trzecie,
- przeprowadzenie wspólnych działań w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego”.

Umowa została zawarta na czas nieograniczony. Jej członkami są — ze strony PRL — Zjednoczenie Portów Morskich w Gdyni, ze strony NRD — *Kombinat*

⁴ Organizacja gospodarcza do spraw gospodarki portowej PRL i NRD „Interport”, Szczecin. Dokumenty erekcyjne organizacji gospodarczej „Interport”. Materiał powielany znajduje się w siedzibie sekretariatu Organizacji w Szczecinie.

Seevekehr und Hafenwirtschaft w Rostocku. Wypowiedzenie umowy w drodze notyfikacji przez każdą ze stron może nastąpić nie wcześniej niż po upływie siedmiu lat. W umowie zaleca się nowo powstałej organizacji współpracę z odpowiednimi organami RWPG. Cele „Interportu” realizować będą w głównej mierze porty w Szczecinie i Rostocku. „Interport” rozpoczął działalność z dniem 1 stycznia 1974 r.

Długą historię posiada współpraca armatora szczecińskiego, Polskiej Żeglugi Morskiej (PŻM) z armatorem rostockim — *Deutsche Seerederei Rostock* (DSR)⁵. W czerwcu 1961 r. PŻM i DSR zawarły porozumienie o utworzeniu wspólnej linii regularnej między portami Szczecin—Rostock a portami zachodnioafrykańskimi, zwanej „UNIAFRYKA”. Porozumienie to uwzględniało: zawieranie wspólnych kontraktów przewozowych, prowadzenie wspólnej polityki frachtowej, stosowanie taryf, organizowanie wspólnego centrum frachtowania. Na mocy porozumienia dokonano również podziału serwisu na dwa zasięgi geograficzne; 1) północny — obejmujący porty: Szczecin, Rostock, Las Palmas, Free Town, Conarry, 2) południowy — obejmujący porty: Casablanca, Dakar, Abidjan, Tokoradi, Accra, Tema, Cotonou, Lagos, Port Harcourt, Deouala. W tym samym roku włączono jeszcze do „UNIAFRYKI” porty zachodnioeuropejskie: Hamburg, Antwerpię i Dunkierkę. Linie tę obsługiwało w pierwszym roku jej istnienia osiem statków różnych typów, a w dziesięć lat później już 25 nowoczesnych statków. Przewozy „UNIAFRYKI” w pierwszym roku wyniosły 340,5 tys. ton statkami PŻM i 140,4 tys. ton statkami DSR, natomiast w późniejszych latach łączne przewozy wynosiły: w 1967 r. — 446,6 tys. ton, w 1968 — 534,9 tys. ton, w 1969 — 556,1 tys. ton. W tym okresie przewozy ładunków statkami DSR wynosiły około 240 tys. ton. W ścisłym związku z tą linią utworzono w roku 1964 wspólną linię kabotażową obsługującą porty zachodniej Afryki. Jej zadaniem było zlikwidowanie portów wyładunkowych linii „UNIAFRYKA”. Skomplikowana sytuacja polityczna w Ghanie, Nigerii i innych krajach afrykańskich spowodowała jednak w połowie 1967 r. likwidację linii kabotażowej.

W listopadzie 1962 r. armator szczeciński i rostocki utworzyli wspólną linię środkowoamerykańską tzw. CUBALCO, do której przystąpił również armator kubański: *Empresa Cubana de Nevegation Mambisa* w Hawanie i armator czechosłowacki: *Cesko-Slovenska Nomorni Plavba* w Pradze. Rolę wiodącą w „CUBALCO” odgrywa DSR. Siedzibą sekretariatu bukowania jest Rostock. Pod koniec lat sześćdziesiątych przewozy ładunków statkami PŻM na tej linii wahały się w granicach 70 - 80 tys. ton rocznie, natomiast przewozy DSR wyniosły w tym okresie około 250 tys. ton rocznie.

Rok 1969 był ostatnim, w którym armator szczeciński uprawiał równolegle tramping i żeglugę liniową. Na mocy decyzji ministra żeglugi z dnia 15 września 1969 r. przeprowadzono z początkiem 1970 roku reorganizację polskich przedsiębiorstw żeglugowych, w wyniku której całość żeglugi regularnej znalazła się w gestii Polskich Linii Oceanicznych (PLO), armator szczeciński natomiast przejął całość żeglugi trampowej, łącznie z eksploatacją zbiornikowców. Linie „CUBALCO” i „UNIAFRYKA” zaczęła obsługiwać PLO, a tym samym współpraca armatora szczecińskiego i rostockiego uległa zmianie.

Nowy etap zmienionych stosunków zapoczątkowała trójstronna umowa podpisana przez PŻM, DSR i „POLFRACHT” w dniu 12 listopada 1971 r. zawierająca ramowy program współpracy na lata 1971 - 1975. Umowa przewidywała wymianę doświadczeń w zakresie techniki okrętowej, technologii transportu oraz ekonomiki

⁵ K. Piotrowski, *op. cit.*, ss. 74 - 76; E. Dobrzycki, *Polska żegluga morska. Studium historyczno-ekonomiczne* (praca ukaże się drukiem w 1975 r.).

i organizacji pracy. Strony zobowiązały się do wzajemnej informacji na temat: elektronicznego przetwarzania danych, systemu informatyki, systemu planowania. Zobowiązały się do wymiany doświadczeń w zakresie napraw stoczniowych, ulepszenia jakości oleju, profilaktyki awaryjnej, skuteczniejszych form przeładunku.

Ramowy program umowy wzbogacony jest konkretnymi propozycjami współpracy w nowych dziedzinach, wnoszonymi przez ekspertów stron spotykających się dwa razy w roku. Podczas ostatniego takiego spotkania, które odbyło się na początku 1974 r. w Berlinie postanowiono, że armatorzy świadczyć sobie będą usługi w zakresie przewozów towarów; armator rostocki, posiadający statki wyposażone w chłodziarki, będzie przewoził do Polski owoce południowe, natomiast armator szczeciński będzie świadczył NRD usługi w zakresie transportu chemikaliów i towarów płynnych. Eksperti zaproponowali stronom także wymianę informacji w sprawie rynku frachtowego, jego tendencji rozwojowych i stawek frachtowych. Propozycje te zostały przyjęte i zaczynają być realizowane.

Jedną ze skuteczniejszych form współpracy w ostatnim czasie jest ustanowienie w niektórych portach wspólnego przedstawiciela obu armatorów. Dotyczy to portów, do których zarówno statki NRD, jak i polskie zawiązują stosunkowo rzadko.

Dalszym przykładem wspólnych przedsięwzięć gospodarczych może być stała współpraca między Przedsiębiorstwami Połowów Dalekomorskich i Usług Rybackich (PPDiUR) „Gryf” w Szczecinie i „Odra” w Świnoujściu a VEB *Fischkombinat Rostock*⁶. Potrzebę współpracy podyktowało życie. Oba przedsiębiorstwa eksploatują te same akweny wodne: morze Bałtyckie, morze Północne, ocean Atlantycki (wybrzeża Ameryki Północnej, tzw. *Georges Bank*). Statki obu przedsiębiorstw będąc w morzu stawały wobec konieczności znalezienia partnerów do współpracy i do świadczenia sobie drobnych usług. Partnerem dla rybaków szczecińskich stali się rybacy rostoccy i odwrotnie. Taka była geneza kontaktów obu przedsiębiorstw, których początki przypadają na połowę lat sześćdziesiątych. Od tamtej pory stosunki między rybakami obu armatorów wyszły poza ramy znanej solidarności ludzi morza i stały się dobrym przykładem sąsiedzkiej pomocy. Doraźne kontakty zaczęły bowiem przybierać formę stałej współpracy. Zaczęto udzielać sobie pomocy w usuwaniu nagłych a dokuczliwych awarii urządzeń połowowych i urządzeń statkowych, pożyczano sobie nawzajem paliwo, drobny sprzęt połowowy, filmy fabularne. Świadczenia te miały zarówno wymowę ekonomiczną, jak i społeczną; uświadomiły korzyści wynikające ze współpracy, jak również zbliżyły do siebie rybaków obu narodów. W miarę upływu lat kontakty zaczęły się intensyfikować i wzbogacać. Statki rybackie zaczęły dość systematycznie wymieniać opakowania do ryb i sprzęt połowowy, przekazywać sobie technologie produkcji rybnej, wymieniać nadwyżki artykułów rybnych (Polacy przekazują Niemcom filety mrożone a w zamian otrzymują konserwy rybne).

pozytywne doświadczenia wyniesione ze współpracy, jak również otwarcie granicy między obu krajami spowodowało, że w styczniu 1972 r. przedsiębiorstwa podpisały ze sobą umowę o usługach i koordynacji prac transportowych w morzu. Umowa ta była tylko usankcjonowaniem działań, które tak dobrze sprawdziły się w praktyce. W roku 1973 wartość wzajemnych usług floty pomocniczej *Fischkombinatu* w Rostocku i PPDiUR „Gryf” wyniosła ponad 221 tys. rubli.

Dnia 22 marca 1974 r. podpisane zostało kolejne porozumienie o współpracy między obu przedsiębiorstwami, przewidujące poszerzenie dotychczasowych kontaktów. W porozumieniu tym czytamy:

⁶ E. Maruszak, *Przyjacielska współpraca. „Rybak Dalekomorski”*, pismo Samorządu Robotniczego PPDiUR „Gryf” Szczecin, marzec 1974.

„współpraca znajdzie wyraz w: a) wzajemnych konsultacjach na temat poszukiwań nowych łowisk i rejonów eksploatacji, b) rozważeniu możliwości wspólnych wypraw ekspedycyjnych, c) wymianie informacji o rynku frachtowym, umożliwiającym lepsze wykorzystanie floty pomocniczej, d) udzielaniu wzajemnej pomocy w transporcie z i na łowiska, wyposażeniu i sprzęcie”.

Umowa mówi także o odbywaniu wspólnych konsultacji dotyczących kształcenia i dokształcania pracowników, pracy instancji partyjnych, związkowych i młodzieżowych, racjonalizacji procesów produkcyjnych oraz o ściślejszych kontaktach załóg i pracowników przedsiębiorstw obu stron. Wszystkie wymienione formy wspólnych działań są skrupulatnie realizowane.

Owocną współpracę nawiązał również Szczeciński Urząd Morski ze swoim odpowiednikiem w Rostocku⁷. Współpraca datuje się od roku 1962. Obejmuje ona przekazywanie sobie informacji dotyczących międzynarodowych porozumień żeglugowych, pomiarów statków, konwencji w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem olejami, konstrukcji i organizacji portowych urządzeń radarowych oraz rozwoju jednostek ratunkowych.

Współpracują ze sobą również przedsiębiorstwa gospodarki wodnej. W ramach tej współpracy dokonuje się obserwacji lodów na Odrze i zapobiega się tworzeniu zatorów wodnych. Ponadto, współpraca obejmuje wymianę doświadczeń dotyczących rozwoju i modernizacji ratownictwa brzegowego oraz podejmowanie wspólnych akcji ratowniczych na wodach przybrzeżnych. Szczególnie cenny i społecznie doniosły jest fakt, że przedsiębiorstwa konsultują ze sobą politykę zarybiania wód przybrzeżnych. Między załogami tych przedsiębiorstw, podobnie jak i uprzednio wymienionych, istnieją ożywione kontakty społeczne, mające czasami nawet charakter kontaktów ściśle osobistych.

Na ogół zakłady produkcyjne wytwarzające te same artykuły rzadko ze sobą współpracują, przeciwnie — rywalizują. Stawką jest przecież osiągnięcie jak najwyższej jakości produktu, zdobycie rynku krajowego oraz zagranicznego, osiągnięcie wysokiej renomy. Zasada ta nie odnosi się jednak do największego zakładu produkcyjnego na Pomorzu Zachodnim — Stoczni Szczecińskiej im. Adolfa Warskiego i *Neptunwerft* w Rostocku. Nie ma między nimi niezdrowej rywalizacji, jest natomiast współpraca i udzielanie wzajemnej pomocy⁸. Obie stocznie zapoczątkowały działalność od zera, obie też musiały się wiele i szybko nauczyć. Jedną z form doskonalenia produkcji jest wymiana doświadczeń. Dlatego też, od początku lat sześćdziesiątych, między stoczniovcami szczecińskimi i rostockimi nawiązane zostały bliższe kontakty. W czasie kolejnych wizyt i rewizyt dzielono się doświadczeniami dotyczącymi technologii budowy statków, konstrukcji okrętowych, funkcjonowania działu zaopatrzenia techniczno-materiałowego, organizacji służb ekonomicznych, zastosowania tworzyw sztucznych w budownictwie okrętowym, elektronicznego przetwarzania danych i wielu podobnych zagadnień. W latach 1965 - 1971 kontakty obu stoczni stały się nieco rzadsze. Ożywiły się po podpisaniu wzajemnej umowy o współpracy w dniu 18 listopada 1972 r. Umowa kładzie nacisk na pogłębienie stosunków społecznych obu załóg, na popularyzację wzajemnych osiągnięć i wiadomości o swoich krajach. W zakresie ekonomiczno-technicznym stocznie będą wymieniać doświadczenia z dziedziny produkcji i technologii oraz ruchu racjonalizatorskiego. Obie umawiające się strony zobowiązały się do wymiany czasów pracowniczych, własnych zespołów kulturalno-artystycznych i spor-

⁷ K. Piotrowski, *op. cit.*, s. 78.

⁸ K. Piotrowski, *op. cit.*, ss. 78 - 79.

towych. Umowa ta jest w pełni realizowana. Już czterokrotnie wymieniono kilkuosobowe grupy fachowców, celem zapoznania się z procesami organizacyjnymi, technicznymi, technologicznymi i ekonomicznymi. Kilkakrotnie wymieniono też grupy wczasowiczów; stocznioacy rostoccy spędzają wczasy w ośrodku Stoczni im. A. Warskiego w Karpaczu, natomiast stocznioacy szczecińscy korzystają z ośrodka swoich kolegów rostockich w Górach Harcu. Chór i zespoły dziecięce Stoczni Szczecińskiej uczestniczyły w 1973 r. w święcie kulturalnym w Rostocku prezentując tam swój dorobek artystyczny. Natomiast sportowcy obu Stoczni rozgrywają między sobą regularne mecze towarzyskie.

Odmienny charakter sąsiedzkiej współpracy notuje Szczecińska Stocznia Remontowa (SSR). Kontakty SSR z armatorami Rostocku nawiązane zostały w latach 1966 - 1967. Początkowo sprowadzały się one do składania sobie oficjalnych wizyt, organizowania wycieczek, wzajemnego poznania. W latach 1966 - 1969 statki armatora rostockiego zaczęły korzystać z usług szczecińskiej Stoczni Remontowej i z tą chwilą stosunki koleżeńskie przekształciły się w kontakty handlowe. Do roku 1971 szczecińska „remontówka” była dla armatorów NRD jedną z wielu stoczni usługowych; NRD remontowała wówczas swoje statki w ZSRR, RFN i innych krajach Europy zachodniej. Od roku 1971 sąsiad zza Odry remont większości swoich statków zaczął zlecać Szczecińskiej Stoczni Remontowej. Szczecin stał się pierwszą „lecznicą” floty handlowej i rybackiej armatorów rostockich i w ogóle całej floty NRD. O fakcie tym zadecydowała bliska odległość i wysoka jakość usług SSR. Obecnie w Szczecinie stoi zawsze od pięciu do dziesięciu statków z Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Ich remonty stanowią około 20% całej „produkcji” Szczecińskiej Stoczni Remontowej. Polskie świadczenia dla armatorów NRD są korzystne dla obu stron; Niemcy otrzymują usługi wysokiej jakości, natomiast Polacy mogą zawsze liczyć na pomoc podczas realizacji zamówienia; statki NRD wyposażone są bowiem przeważnie w urządzenia własnej produkcji, które w razie potrzeby Niemcy szybko dostarczają Stoczni; ponadto załoga pozostająca na statku, podczas remontu często udziela pomocy w pracach mniej skomplikowanych.

Przedstawiciele armatorów NRD posiadają w szczecińskiej Stoczni stały nadzór techniczny (urzędują w biurcu Stoczni). Wraz ze stałymi przedstawicielami armatorów, przebywają w Szczecinie okresowo ich rodziny. Krąg tych ludzi na stałe związany ze Stoczną szczecińską liczy około 300 osób rocznie. Godne odnotowania jest również i to, że szczecińscy stocznioacy uczestniczą w pracach remontowych na terenie NRD. Pomogli oni np. w budowie doku pływającego w Rostocku; podstawowy element doku, jakim są pontony, zbudowany został w 80% przez specjalistów szczecińskich.

2. HANDEL

Współpraca w dziedzinie handlu rozpoczęła się dopiero pod koniec lat sześćdziesiątych, a rozwinęła dynamicznie po otwarciu granicy między Polską a NRD. Uczestniczą w niej wszystkie zjednoczenia oraz większe przedsiębiorstwa handlowe obu stron. Egzemplifikacją współpracy w naszym opracowaniu będą trzy przedsiębiorstwa szczecińskie: Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Handlu Spożywczego (WPHS), Wojewódzka Spółdzielnia Spożyców „Społem” (WSS) oraz Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Gastronomiczne (WPG).

Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Handlu Spożywczego. Pierwsze kontakty WPHS Szczecin z odpowiednikiem tego przedsiębiorstwa w Rostocku nastąpiły w latach 1969-1970 i ograniczyły się do spotkań przedstawicieli kierow-

nictwa obu przedsiębiorstw. Formalna współpraca ustanowiona została decyzjami centralnymi. Dnia 1 października 1971 r. podpisano w Warszawie umowę o współpracy i wymianie doświadczeń między Centralą Spożywczą Ministerstwa Handlu Zagranicznego w Warszawie i *Grosshandel Waren täglicher Bedarf*. Reguluje ona głównie zakres terytorialny współpracy. Ustalono, że współpracować będą ze sobą ośrodki miejskie: Warszawa z Berlinem, Poznań z Lipskiem i Szczecin z Rostockiem. Umowa zobowiązuje wymienione miasta do podpisania ze sobą umów szczegółowych, precyzujących formy współpracy. Odpowiednią umowę Przedsiębiorstwa Szczecina i Rostocku podpisały ze sobą w dniu 10 kwietnia 1972 r. Jej najważniejsze postanowienia dotyczą obustronnych kontaktów w sprawach kształtowania asortymentu towarów spożywczych na rynku, optymalnych działań w zakresie związanych z utrzymaniem wystarczających zapasów w magazynach, kierowania i planowania dobrego przygotowania do zaopatrzenia sezonowego w artykuły żywnościowe, organizacji pracy w magazynach itp. Przedsiębiorstwa zapoznają się z funkcjonowaniem przedsiębiorstw sąsiada i ich strukturą zarządzania, wymieniają nadwyżki towarowe, będą organizować wymianę turystyczną swoich pracowników i przekazywać sobie doświadczenia dotyczące rozwiązań technicznych, organizacyjnych i ekonomicznych.

Mimo krótkiego czasu, jaki upłynął od chwili podpisania umowy, wszystkie jej postanowienia są już w trakcie realizacji. W Polsce przebywała dwukrotnie rostocka delegacja handlowców, która zwiedziła przedsiębiorstwa, sklepy, magazyny Szczecina, Świnoujścia i Stargardu, interesując się szczególnie budowanym wówczas magazynem spożywczym w dzielnicy Szczecina-Dąbiu. Goście wyrazili chęć korzystania z zastosowanych tam rozwiązań technologicznych. Podobnie delegacja WPHS Szczecin dwukrotnie odwiedziła Rostock i również zwiedziła interesujące obiekty branżowe. Oba przedsiębiorstwa wymieniają także prasę fachową. Prasa niemiecka czytana jest w Szczecinie regularnie, a interesujące pozycje omawia się na zebraniach kolegium kierownictwa przedsiębiorstwa.

Współpraca między omawianymi przedsiębiorstwami obejmuje też wymianę towarów. WPHS Szczecin wiosną 1973 r. sprowadził z Rostocku w dość znacznych ilościach wyroby cukiernicze i nabiał. Niemcy od handlowców szczecińskich uzyskali w zamian lody i również wyroby cukiernicze. Z punktu widzenia ekonomicznego i społecznego, wymiana ta jest bardzo korzystna dla obu stron.

Wojewódzka Spółdzielnia Spożywców „Społem”. Poznanie spółdzielców Szczecina i Rostocku nastąpiło podczas wieców organizowanych w przygranicznych miejscowościach: Świnoujście i Albecku w latach 1968 - 1969. Przy okazji tych spotkań prezentowano stoiska z własnymi artykułami spożywczymi. W niektórych przypadkach kontakty branżowe przerodziły się w osobiste kontakty koleżeńskie. Nawiązywano znajomości, zapraszano się wzajemnie w odwiedziny do domów.

Współpraca przedsiębiorstw zapoczątkowana została w dniu 18 maja 1972 r. podpisaniem umowy o współpracy. WSS „Społem” w Szczecinie i *Konsumgenossenschaftsverband Bezirk Rostock* zobowiązały się do wzajemnej współpracy w trzech dziedzinach: wymiany towarów, wymiany doświadczeń technicznych i organizacyjnych, wymiany turystycznej. Realizując umowę WSS „Społem” w ramach ubiegłorocznych obchodów „Dni Bałtyku” zorganizowała w Rostocku własny punkt sprzedaży wyrobów cukierniczych. Sprzedano łącznie artykuły na sumę 327 tys. zł. (65 tys. DM). W okresie od 5 do 20 grudnia 1973 r. przedsiębiorstwa wymieniły ze sobą towary na łączną sumę 2 mln 527 tys. zł (według cen polskich). Polacy sprzedali Niemcom wyroby dziewiarskie za sumę 966 tys. zł i konfekcję wartości 1 mln 555 tys. zł. W zamian WSS „Społem” otrzymała: wózki-koszyki sklepowe (56 tys. zł),

wózki dziecięce (1 mln 65 tys. zł), artykuły gospodarstwa domowego (864 tys. zł), obuwiu dziecięce (420 tys. zł), konfekcję damską (116 tys. zł).

W ciągu dwóch ostatnich lat spółdzielcy szczecińscy i rostoccy kilkakrotnie wymienili receptury (opisy technologii wytwarzania artykułu) na kilkanaście artykułów żywnościowych. Po dokładnym poznaniu organizacji sprzedaży w Rostocku szczecińscy WSS-owcy zastosowali u siebie dwie innowacje: 1) wprowadzili w sklepach wysokie półki i regały, przez co podniosła się funkcjonalność urządzeń; 2) w księgowości wprowadzono zasadę inkasa gotówki zwanej „koszyk w koszyk”. Obecnie rozpatrywana jest przez szczecińskich WSS-owców reorganizacja struktury władz administracyjnych przedsiębiorstwa, wzorowana na rozwiązaniach stosowanych w NRD.

Obie spółdzielnie wymieniają ze sobą prasę fachową.

Przy wyjazdach turystycznych pracowników WSS „Społem” do Rostocku gospodarze pomagają organizować bilety na różnego rodzaju imprezy kulturalne. W podobny sposób szczecinianie rewanżują się rostoczanom.

Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Gastronomiczne. Gastronomia jest tą dziedziną życia gospodarczego, z którą cudzoziemcy spotykają się bezpośrednio. Można więc przyjąć, że pierwsze kontakty pracowników gastronomii Szczecina i Rostocku nastąpiły wtedy, gdy mieszkańcy NRD zaczęli odwiedzać Polskę i odwrotnie. Wzajemne kontakty niewspółmiernie wzrosły się w czasie eksplozji ruchu turystycznego, tj. po otwarciu granicy między PRL a NRD. W rok później kontakty nieformalne przekształciły się w formalne. W r. 1972 przedsiębiorstwa gastronomiczne obu miast nawiązały ze sobą porozumienia i podpisały umowę o współpracy i wymianie doświadczeń.

Współpraca rozpoczęła się od wzajemnej obserwacji funkcjonowania zakładów gastronomicznych, szczególnie w takich sferach, jak: organizacja produkcji, obsługi, wyposażenie zakładu, jakość i technologia potraw. Następnie strony zaczęły wymieniać ze sobą kucharzy i kelnerów, aby im umożliwić rozszerzenie doświadczeń zawodowych. Współpraca obejmuje również wymianę receptur niektórych potraw oraz wymianę sprzętu i naczyń gastronomicznych.

Rezultatem kontaktów i współpracy związanej z upowszechnieniem kuchni polskiej w Rostocku, było otwarcie tam na początku 1973 r. pięknego zakładu gastronomicznego (lokalu) pod nazwą: „Gastätte Stadt Szczecin”, posiadającego kilka sal i ponad 400 miejsc konsumpcyjnych. Lokal jest utrzymywany w stylu polskim, oferuje dania polskiej kuchni. Obsługa lokalu jest niemiecka, ale szef kuchni kwalifikacje zawodowe uzupełniał w Polsce. Warto dodać, że otwarcie restauracji „Szczecin” w Rostocku odbyło się bardzo uroczystie: uczestniczyli w nim przedstawiciele władz politycznych z członkiem Komitetu Centralnego SED, przedstawiciele świata kulturalnego i naukowego. W najbliższym czasie przewiduje się w Szczecinie otwarcie nowego lokalu pod nazwą „Rostock”.

Zakłada się także wprowadzenie regularnej wymiany pracowników gastronomii obu stron, co sprzyja pogłębieniu kwalifikacji. Strona polska nastawiona jest w tym przypadku na zdobywanie doświadczeń w zakresie sporządzania dań rybnych, szczególnie z ryb atlantyckich, w której to dziedzinie Niemcy uważani są za specjalistów.

3. OŚWIATA

Między szkolnictwem szczecińskim i rostockim kontakty nawiązane zostały dopiero w połowie 1973 r. Formalna umowa o współpracy szkół, wydziałów oświaty i związków zawodowych nauczycieli Szczecina i Rostocku podpisana została dnia 9 listopada 1973 r. Zapowiada ona współpracę w dziedzinie dydaktyczno-oświato-

wej, w dziedzinie kultury i sportu. Do współpracy wytypowano 17 szkół każdej ze stron, w tym 13 podstawowych, 2 licea ogólnokształcące i 2 przedszkola. Wyboru szkół dokonano według następujących kryteriów: 1) w szkole uczy się języka sąsiadów: w Polsce — niemieckiego, w Rostocku — polskiego; 2) młodzież cechuje duży stopień uspołecznienia; 3) szkoła posiada dobre wyniki nauczania; 4) szkoła posiada dobrą bazę lokalową; 5) szkoła prowadzi specjalistyczne zajęcia w zakresie wybranych dyscyplin sportowych; 6) jest to tzw. szkoła środowiskowa (ma rozbudowane zajęcia pozalekcyjne, współpracuje z samorządem mieszkańców najbliższego osiedla); 7) nauczanie prowadzone jest w oparciu o nowoczesny system oświatowo-wychowawczy (w Polsce system H. Muszyńskiego); 8) jest to szkoła ćwiczeń. Dla przedszkoli kryteria były następujące: 1) w przedszkolu wprowadza się podstawowe wiadomości z matematyki; 2) udział w obchodach uroczystości lokalnych jest jedną z form wychowania przedszkolnego.

Umowa stanowi, że współpraca szkół i przedszkoli Szczecina i Rostocku ma na celu przede wszystkim: 1) wymianę doświadczeń w zakresie metod pracy nauczycieli wybranych dowolnie przedmiotów; 2) konsultacje w zakresie metod nauczania języków obcych; 3) upowszechnianie zasady wychowania przez sport; 4) przenoszenie na teren własnej szkoły dobrych wzorów wyposażenia pracowni; 5) stosowanie w pracy wychowawczej systemu H. Muszyńskiego; 6) wykorzystywanie patriotyzmu lokalnego w procesie wychowawczym; 7) nawiązywanie kontaktów szkół z zakładami opiekuńczymi; 8) naukę organizowania konkursów i olimpiad; 9) naukę podstawowych pojęć matematycznych w przedszkolu; 10) wymianę grup młodzieży w okresie ferii letnich i zimowych. Współpraca w dziedzinie kultury i sportu ma polegać na wspólnym organizowaniu turniejów piłki ręcznej, na udziale w sportowych imprezach Tygodnia Morza Bałtyckiego, uczestnictwie pionierów z NRD w imprezach ZHP i odwrotnie oraz na wymianie wycieczek nauczycieli i młodzieży.

W myśl umowy, wydziały oświaty i organizacje związkowe będą koordynować współpracę i organizować regularne spotkania, w celu podsumowania i oceny każdego etapu współpracy oraz nakreślenia wytycznych dla dalszych kierunków wzajemnych kontaktów.

Umowa wprowadzona została w życie. Dokonano już „przydziału” szkół i przedszkoli, których kierownicy odbyli rozmowy, złożyli wizyty i rewizyty, ustalili harmonogramy realizacji poszczególnych punktów umowy. Podczas ferii zimowych i letnich w roku szkolnym 1973 - 1974 dokonano pierwszej wymiany uczniów. Związkowcy z NRD poznali formę pracy klubu nauczycielskiego „Starówka”, natomiast ich koledzy ze Szczecina rewizytowali placówkę kulturalną nauczycieli rostockich.

4. KULTURA

Kontakty w dziedzinie kultury istnieją już od kilkunastu lat. W latach 1960 - 1970 nawiązało ze sobą współpracę około 40 instytucji i organizacji społeczno-kulturalnych: Związek Literatów Polskich i *Journalistenverband*. Biuro Wystaw Artystycznych z *Kunsthalle Rostock*, Muzeum Pomorza Zachodniego z muzeami w Stralsundzie i Greifswaldzie, Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Imprez Artystycznych z *Konzert- und Gastspiel-direktion Rostock*, Filharmonia Szczecińska oraz Szczecińskie Towarzystwo Muzyczne im. H. Wieniawskiego z *Volkstheater Rostock* i *Nonet-tem Rostock*, Wojewódzki Dom Kultury i *Kreiskulturhaus Rostock*, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna z *Bezirksbibliothek „Willi Bredel”* w Rostocku, Wojewódzki Zarząd Kin z *VE Lichtspielbetrieb Rostock*, Szczecińskie Towarzystwo Kultury z *Deutscher Kulturband*, Pałac Młodzieży z *Haus der Pioniere Rostock*, To-

warzystwo Wiedzy Powszechnej z *Bezirksverband der „Urania“* i inne⁹. Głównym przedmiotem współpracy jest wymiana zespołów artystycznych, spektakli, koncertów, wystaw artystycznych.

Najcenniejszym dorobkiem współpracy jest niewątpliwie organizowana już od sześciu lat Dekada Kultury Województwa Szczecińskiego w Rostocku oraz Dekada Kultury Okręgu Rostockiego w Szczecinie. Impreza ta odbywa się corocznie i stanowi okazję do zaprezentowania dorobku z dziedziny kultury artystycznej sąsiedniego okręgu. W tym roku dekada w Rostocku odbyła się pod nazwą „Dni Szczecina”. Nieoficjalnie strona niemiecka nazwała ją „Dniami Przyjaźni”. Impreza miała miejsce w dniach 25 - 27 lipca 1974 r. i w tym czasie odbyło się kilkadziesiąt najrozmaitszych spotkań i występów artystycznych oraz kulturalnych, które przygotowali i w których brali udział Szczecinianie. Do najbardziej udanych zaliczono: koncerty Szczecińskiego Towarzystwa Muzycznego im. H. Wieniawskiego, które prezentowało utwory kompozytorów polskich, wystawę sztuki nieprofesjonalnej twórców województwa szczecińskiego, festiwal filmów o tematyce szczecińskiej¹⁰. „Dni” są też okazją do bezpośrednich spotkań ludzi kultury i działaczy kulturalnych obu okręgów, w czasie których padają nowe propozycje organizowania wspólnych przedsięwzięć artystycznych. W ten sposób zrodził się pomysł, by przedsiębiorstwa artystyczne („Estrady”) obu miast zorganizowały w tym roku wspólną imprezę rozrywkową podczas której wystąpiłoby artyści szczecińscy i rostoccy. Imprezy połączonej Estrad zorganizowane zostały w okresie od 1 czerwca do końca lipca br. Ogółem po obu stronach granicy odbyło się prawie czterdzieści występów. Scenariusz imprezy opracował literat szczeciński, Ireneusz Gwidon Kamiński, reżyserię natomiast przygotował Manfred Spitz z Rostocku.

Spśród wszystkich instytucji kulturalnych najdłużej współpracuje ze swoim odpowiednikiem w Rostocku redakcja „Głosu Szczecińskiego”. Początki współpracy partyjnych organów prasowych Szczecina i Rostocku sięgają końca lat pięćdziesiątych. Początkowo były to sporadyczne kontakty, mające na celu głównie wymianę informacji, rzadziej — wymianę dziennikarzy. Jednak wraz z postępującym procesem współpracy gospodarczej i politycznym zbliżeniem obu krajów następowało także zacieśnienie współpracy redakcji. Do czasu otwarcia granicy były to jednak ciągle kontakty stereotypowe. Zmiany jakościowe nastąpiły wraz z otwarciem granicy. Zrodziła się wówczas potrzeba wszechstronnego informowania czytelników o sąsiadach „za miedzy” o ich życiu codziennym, potrzebach kulturalnych i ich zaspokajaniu, zainteresowaniach, sukcesach zawodowych, aspiracjach i dążeniach; nastąpiła potrzeba przejęcia przez gazetę roli przewodnika po terenach przygranicznych i większych ośrodkach miejskich, które stały się celem masowych odwiedzin turystów obu stron. Gazeta miała także do spełnienia ważną funkcję ideologiczną, miała odnotowywać wszystkie ważniejsze przejawy współpracy instytucjonalnej Szczecina i Rostocku, informować o zadzierżgniętych więzach koleżeńskich i przyjaźniach ludzi z obu stron granicy, propagować ciekawe inicjatywy w zakresie obustronnych kontaktów.

Powyższe zadania redakcje obu gazet wypełniły i realizują nadal. W pierwszym roku otwarcia granicy w „Głosie Szczecińskim” ukazywał się raz w tygodniu informator kulturalny, handlowy i turystyczny dotyczący Berlina i Rostocku. W Berlinie i Rostocku natomiast ukazywał się analogiczny informator dotyczący Szczecina. Gazety podawały także wiadomości ogólne o kraju sąsiadów oraz prowadziły kro-

⁹ K. Czerajek, *Współpraca kulturalna województwa szczecińskiego z okręgiem Rostock*. „Przegląd Zachodnio-Pomorski” nr 1/1971, s. 91.

¹⁰ E. L a w s k a, *Poznajmy się*. „Głos Szczeciński” z 31 VII 1974.

nikę kontaktów sąsiedzkich, zapoczątkowanych otwarciem granicy. „Głos Szczeciński” patronował między innymi nieoficjalnej wizycie budowlanych, którzy wyjechali na jedną z większych budów w Rostocku, zainteresowani technologią i rozwiązaniami technicznymi stosowanymi u sąsiadów. Wizyta, ważna społecznie, świadczyła także o ogromnych możliwościach i korzyściach bezpośrednich i nieskrępowanych wyjazdów. Fakt ten został rozpropagowany przez „Głos Szczeciński” jako dobry przykład wzajemnych, korzystnych kontaktów.

Między „Głosem Szczecińskim” i „Ostsee-Zeitung” (Rostock) utrzymała się regularna wymiana korespondencji prasowych oraz wzajemne zamawianie i zamieszczanie materiałów specjalnych. Obie gazety publikują m. in. szczegółowe sprawozdania z obchodów „Dni Morza” w Szczecinie i Rostocku. Z okazji święta narodowego NRD, „Głos Szczeciński” drukuje kolumnę przygotowaną przez dziennikarzy rostockich, natomiast z okazji święta narodowego w Polsce gazeta rostocka drukuje kolumnę przygotowaną z całości przez dziennikarzy szczecińskich. O zaawansowanej współpracy obu redakcji świadczy fakt, że honoraria autorskie dziennikarzy z sąsiedniego kraju gromadzone są na koncie, skąd pracownicy redakcji podejmują je przy okazji częstych wzajemnych wizyt. Zamieszczenie publikacji o sąsiedzie nie wyczerpuje współpracy obu gazet. Raz do roku spotykają się kolegia redakcyjne, które ustalają plan współpracy, wymieniają doświadczenia a także materiały informacyjne. Wizyty składają sobie także pracownicy techniczni, a ich celem jest poznawanie bazy drukarskiej i poligraficznej sąsiadów. Doświadczenia nabyte tą drogą są cenne przede wszystkim dla Polaków, NRD mają bowiem bazę drukarską postawioną na wysokim poziomie.

Pewnym ewenementem w szczecińsko-rostockiej współpracy jest rozszerzenie jej na jeszcze jedno państwo sąsiednie — ZSRR, a konkretnie — wciągnięcie do niej miasta Rygi. Gazety trzech miast podejmują na swoich łamach wspólne problemy, wynikające z podobieństwa usytuowania geograficznego i z podobieństwa ustrojowego. Tak więc problemy ochrony środowiska, ochrony zasobów naturalnych Bałtyku, jego właściwej eksploatacji oraz problemy polityczne dotyczące głównie RWPG i problemy społeczne są wspólnym tematem publikacji prasy partyjnej trzech nadbałtyckich portów, trzech zaprzyjaźnionych miast.

Współpraca „Głosu Szczecińskiego” i „Ostsee-Zeitung” uległa w ciągu lat zasadniczym zmianom. Ich istota polega na tym, że o ile do końca 1972 r. obie gazety zamieszczały jak najwięcej informacji o drugim kraju i skrzętnie odnotowywały każdy przejaw współpracy, wzajemnych kontaktów swoich rodaków z sąsiadami zza Odry, to od roku 1973 nasilenie tych informacji zaczęło maleć, odwrotnie proporcjonalnie zresztą do liczby i jakości kontaktów. Współpraca sąsiadów stała się tak normalna i powszechna, że każdorazowe komentowanie tego w prasie staje się niepotrzebne. Odnotowuje się więc tylko rzeczy najważniejsze i najbardziej atrakcyjne dla czytelnika.

5. UWAGI KOŃCOWE

1. Przedstawione dziedziny życia gospodarczo-społecznego są reprezentatywne dla współpracy obu okręgów, chociaż nie wyczerpują wszystkich kontaktów jakie między instytucjami i ludnością tych okręgów występują. Wzajemne kontakty istnieją przecież między władzami politycznymi i administracyjnymi, wojewódzkimi i miejskimi. Ożywione kontakty istnieją między sportowcami i organizatorami turystyki Szczecina i Rostocku. Spotykają się ze sobą i wymieniają doświadczenia zawodowe przedstawiciele poszczególnych grup społeczno-zawodowych obu okręgów: pracow-

nicy nauki, lekarze, architekci, prawnicy, inżynierowie i technicy wielu specjalności. Ich kontakty nie są objęte formalnymi umowami. Mimo to wnoszą oni liczący się wkład dla sprawy jeszcze lepszego zbliżenia obu narodów i lepszej współpracy ekonomicznej obu okręgów.

2. Kontakty szczecińsko-rostockie istnieją od dawna. W latach sześćdziesiątych utrzymywały je ze swoimi odpowiednikami w Rostocku tylko niektóre instytucje i organizacje, jak: redakcja „Głosu Szczecińskiego”, PZM, Zarząd Portu Szczecin, niektóre kluby sportowe, zespoły artystyczne. Zmieniły się one diametralnie po otwarciu granicy; stały się częstsze, objęły więcej dziedzin życia gospodarczego i społecznego, uregulowane zostały odpowiednimi porozumieniami rządowymi i partyjnymi, które wskazując na kierunek i adresatów współpracy, równocześnie nie hamują żadnej cennej inicjatywy w zakresie poszerzenia, jak i pogłębienia współpracy.

3. Współpraca między Szczecinem i Rostockiem ma charakter kompleksowy. Wszystkie ważniejsze gałęzie gospodarki szczecińskiej znalazły wśród swoich odpowiedników w Rostocku zarówno partnera do dyskusji, konsultacji, wymiany poglądów, jak i do rzeczowej, opartej na obopólnych korzyściach, współpracy. Współpraca ta jak dotąd ma charakter wybitnie sąsiedzki: polega głównie na wymianie nadwyżek towarowych, pożyczaniu sobie maszyn (patrz PPDiUR „Gryf”), wymianie doświadczeń i technologii. Brak natomiast kooperacji w znaczeniu ekonomicznym. Należy jednak wnieść, że obecne formy współpracy są etapem poprzedzającym kooperację, która niebawem nastąpi.

4. W ciągu ostatnich dwóch lat widać wyraźnie zmianę w dziedzinie współpracy szczecińsko-rostockiej. Najładniej można ją określić dialektycznym prawem rozwoju: ilość przechodzi w jakość. Zwiększa się bowiem wymiana towarów, liczba wizyt, ilość podpisanych umów. W ślad za tym zmienia się też jakość tych kontaktów. Przykładem tego są restauracja „Szczecin” w Rostocku, stałe przedstawicielstwo armatorów rostockich w Szczecińskiej Stoczni Remontowej, konto dziennikarzy NRD w NBP Szczecin, wspólne poszukiwanie przez szkoły obu okręgów nowych form nauczania i wychowania.

Stanisław Lasek

KONTAKTY I WSPÓLPRACA WOJEWÓDZTWA KOSZALIŃSKIEGO Z OKRĘGIEM NEUBRANDENBURG W NRD

I.

Stosunki pomiędzy Polską i Niemiecką Republiką Demokratyczną, stanowiące ważny składnik i warunek powojennego ładu w Europie, polegają na sąsiedztwie międzynarodowym i międzypaństwowym. Od chwili utworzenia NRD, jej obustronne stosunki międzypaństwowe z Polską realizują się na wielu płaszczyznach — ideologicznej i polityczno-dyplomatycznej, gospodarczej i kulturalnej. Narastająca z biegiem lat współpraca pomiędzy Polską i NRD w ramach Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, w połączeniu z normalizacją stosunków w Europie i na świecie, umacniała proces socjalistycznej integracji sąsiadujących ze sobą społeczeństw i zarazem stwarzała coraz lepsze warunki dla rozwoju sąsiedzkich więzi między ludnością obu narodów.